

**Pär
Poromaa
Isling**

hello

Wahlström & Widstrand

Wahlström & Widstrand
Box 3159, 103 63 Stockholm
www.wwd.se | info@wwd.se

ISBN 978-91-46-24437-0
COPYRIGHT © Pär Poromaa Isling, 2026
Enligt avtal med Albatros Agency
OMSLAG Sara R. Acedo
FÖRSTA TRYCKNINGEN
TRYCK ScandBook, EU 2026

hollo [hullu] (meänkieli): tokig, galen, vansinnig

PÅ SENSOMMAREN NÄR skogen varken var för torr eller blöt träffade jag dom vid Djävulsklyftan för att elda. Hade dragit mig i det längsta för att berätta om planerna, men nu var det väl dags. Där ovanför ravinen hjälptes vi åt att dra näver av björkarna och samla grenar som låg i lingsriset och bland lavarna. Sedan lades alltsammans i en hög och tuttades på med bensin. Det brann snabbt, lågorna var klara och härliga. Korven som vi köpt på macken skar vi upp i skivor, ölen delades broderligt medan surret gick. När tillfället kändes rätt kastade jag in en pinne i brasan och sa rakt upp och ned till hösten väntar universitetet för mig. Ingen hurrade direkt och det var ju inte heller väntat, när lättar du då undrade någon. Om några veckor blir det sa jag högt, som för att försäkra mig om att alla hört. Det kommer garra suga sa en annan och alla började rågarva och den tredje sa vi behöver mer ved, och så lämnade de mig ensam vid elden. Så här i efterhand kanske jag skulle ha tagit avståndstagandet på allvar. Att polarna ändå hade en poäng med sin markering.

För nu, flera år senare efter lärarstudierna i Umeå, jobbar jag i en förortsskola i Stockholm, och gosse det är ingen lek. Lärarna går omkring som spruckna äggskal.

Minst tre kollegor har gått in i tunga sjukskrivningar och försvinner som viskningar i natten. Jag är där men ändå inte, står framför eleverna och pratar men förstår att saken

dessvärre är förlorad. Systemet har redan nött så pass att deras nyfikenhet, om den en gång funnits, slocknat i deras ögon. Alla ambitioner har slipats ned eller snarare ätits upp av slitna klassrum och tveksamma lärarinsatser. Det är inte deras fel, inte heller lärarnas antar jag. Vi har förts samman av olyckliga omständigheter, en nybliven lärarkandidat från de nordliga kolonierna med bristande didaktiska kunskaper, och elever med vaga eller inga uppfattningar om hur en fungerande skola faktiskt ser ut. Vi förväntas samsas om utrymmet och det förstår ju alla, det blir pajas.

Jag känner flåset från utmattningen i nacken. Varje dag kommer en puff och jag inser, snart är aset ikapp mig, kan inte springa fortare än så här. Dagar då jag finner mig själv inbegripen i en särskilt rörig lektion, när eleverna slutat lyssna för längesen och smockan ligger i luften, då kan jag se alla gamla polare på rad i gruvtunneln, dom står upplysta i varselställ med slig i ansiktena. En efter en tar dom ett steg framåt för att uttala sig om avfällingens livsval: Pekka, du vet väl att riktig kunskap sitter i nävarna, säger den ena. Kompisen bredvid kommenterar ironiskt: Var det dagisfröken du utbildade dig till? Medan den tredje med ett illa dolt varggrin väser: Tänk nu måste du bo i Södern, troligen i resten av ditt liv, kul!

Så fortsätter det, kropp efter kropp framträder, församlingen sträcker sig så långt ögat når och de sista karlarnas röster förnims bara vagt långt där borta i hållrummets mörker.

»Du vikarien, hur är det med dig?» Jag har stått som en istapp, gud vet hur länge. Märker att hela klassen tystnat och glor på den förvirrade människan som står i mitten av klassrummet och stirrar lealöst ut i intet som värsta skummot. »Ni får sluta nu«, får jag ur mig och när den sista eleven lämnar

rummet slår jag igen dörren, sätter mig ned och lutar pannan mot bordsskivan. Det här går inte, det är uppenbart. Signalerna känner jag igen och måste tas på allvar. Var väl i andra året på gymnasiet när huvudet började strula första gången.

Av någon anledning läste vi om schizofreni på en lektion, där fanns en berättelse om en kille i sena tonåren. En dag hörde han en fågel sjunga när han skulle gå till sängs. När sänglampan släcktes hördes den först långt borta men sedan satt den på skrivbordet, nu var sången tydlig och stark.

Fågeln spärrade sina svarta ögon i honom och berättade att den skulle återkomma varje natt. Det pågick i veckor, varje natt samma melodi och till slut klev killen upp och gick till föräldrarnas sovrum och berättade att han inte kunde sova för fågeln som sjöng i hans rum. Men istället för att göra sig av med den nattliga inkräktaren reagerade dom med bestörtning. Samma kväll kördes sonen till psyket. Där skulle han komma att bli en återkommande gäst. Historien slutade med att killen en dag öppnade ett fönster på sjätte våningen, ställde sig på avsatsen och hoppade. När föräldrarna gick igenom den döde ynglingens tillhörigheter hittades ett brev där han med stor övertygelse skrivit att han blivit en fågel.

Jag kommer ihåg hur rädslan spred sig i kroppen när vi läste om det tragiska ödet för jag identifierade mig till fullo med killen. Det mest skrämmande var att han så handlöst föll in i vanvettets klor, och att det gick så tvärt.

I skolan gick jag genom korridorerna som vem som helst, ofta i sällskap av vänner, men ständigt lurade tvångstankarna därunder som en diffus ondska vilken riskerade att bubbla upp när som helst. Jag deltog i samtalen men var inte riktigt närvarande eftersom vansinniga tankar behövde pareras och tryckas ned. På lektioner kunde jag plötsligt fyllas av en oerhört stark

lust att springa mot fönstret och kasta mig ut för att få slut på eländet. Begäret kunde bestå under hela lektioner och ofta blev den här inre rösten allt starkare ju mer hela mitt väsen kämpade för att inte följa dess kall.

Jag hade nog ett stort behov av att prata om vad som försiggick innanför pannbenet men det gick liksom inte. I Gällivare visste ju alla att det bara var riktiga psykfall som sökte vård. Att gå till en psykolog var samma sak som att ta på sig en vit särk, sluta kamma sig och gå barfota på torget. I efterhand kan man ju tänka att morsan och farsan ändå måste borde ha kopplat att sonen var skakig. Jag drog ju runt som en ivrig skiftarbetare nätterna igenom. Kanske valde dom att titta bort för att ingen ville befatta sig med dåliga nerver, särskilt inte hos avkomman.

Jag känner alltså igen tecknen när huvudet är på väg att strejka. Varje arbetsdag förstärker känslan av otillräcklighet och därmed rörelsen nedåt i en svart spiral. Allt talar för att förortsskolan är en plats där vansinnet trivs för bra och därför behöver jag bort och iväg. Maniskt börjar jag läsa jobbbannonser. Direkt det uppstår en paus under arbetsdagen plöjs dom likt en heroinist.

En vårdag dyker en annons upp där avsändaren är mitt gamla lärosäte i Umeå. De söker en doktorand på institutionen för skolforskning. Läser det finstiltat och förstår snabbt att jag har alla nödvändiga meriter. Samma dag efter jobbet börjar jag fylla på ansökan där det stora jobbet är att sälja in sin forskningsidé.

Ser framför mig alla kollegor som gått sönder och ingången framstår som given. Arbetsmiljön för lärare – alltså där finns det saker att gräva i. Vetgirigt börjar jag söka tidigare forskning i ämnet. Hittar en del studier från USA och Australien

men ingen verkar ha gjort något av värde i Sverige. Det innebär att det finns en kunskapslucka att fylla.

Och som jag skriver. Även fast ögonen slutits först klockan tre går jag upp klockan sex på morgonen igen och sätter igång. Inte ens sömnlöshetens tunga ok ska få stå i vägen för strävan att frigöra sig från skolträsket. Så jag stretar på och får in alla dokument lagom till deadline. Att eleverna fått ett vrak till lärare har dom sannolikt räknat ut sedan länge. Dom framstår snällare, som att de har överseende med den tärda vikariens bristande entusiasm.

Sparlåga är väl ett bra ord för att beskriva hur jag tar mig an sista delen av vårterminen. Lektionerna liknar mer lekstuga än utbildningsanstalt för eleverna som känner den annalkande varma brisen runt hörnet, och alla försök att förmå dom att jobba på är lönlöst. Och deras frihetstörst är enkel att förstå. Våra förhoppningar är ju snarlika, alla vill vi slippa de bojor vi bär. Dom väntar, och jag väntar. Två veckor går och inte ett ord norrifrån.

Jag börjar misstro att ett positivt svar är att vänta. Utdragna återkopplingar av den här typen brukar vanligtvis betyda att en annan kandidat antagits. Nätterna är fortsatt tröslösa. Där ligger jag i ett dike och vältrar mig som en utsvulten gris. Sannolikt är det forskningsidén som är problemet och vid granskningen har bedömagruppen landat i att texten av den desperata läraren verksam vid en förortsskola i södra Stockholm är värdelös och den läggs åt sidan för en smilfink med korrekt vokabulär och rätt snits på formuleringarna.

Men så en dag vid sjuttonsnåret ringer det i fickan. En röst frågar om det är Pekka Renmark han pratar med. Och aldrig har väl en såvlig dialekt låtit så pur och vacker för prefekten erbjuder mig tjänsten och när jag tackat ja hälsar han mig

välkommen till Umeå. När vi avslutat samtalet ställer jag mig på knäna i hallen och låter ett ursinnigt skrik dåna genom den trånga lägenheten.

När doktorandtjänsten är på plats börjar jag leta bostäder på nätet. Efter några veckors intensiva sökningar hittar jag ett sextiotalsradhus några kilometer uppströms från universitetet. Det har legat ute länge, och ytskikt och våtrum ser slitna ut men allt som behövs för att bo där finns på plats. Jag ringer farsan och ber honom ta en titt, han har ändå varit med om några kåkar genom åren och när han som borgenär tycker att huset visserligen är »förjävla nedgången« men ändå har potential ringer jag mäklaren. Som väntat svarar en hal typ, rösten berättar om en kille med överdrivet gott självförtroende, kanske klädd i en kavaj från ett bättre bemedlat modehus, det välvårdade håret bakat i en frilla som bara en rik stropp kommer undan med. Sådant försiggår i hjärnkontoret medan broilern kör sitt säljsnack om värdeökningar, områdets attraktivitet och förgyllda toaletter som väntar efter rotavdrag. Har förväntat mig att han ska säga att halva kommunen står i kö för att inhandla objektet. Men killen överraskar och säger till slut »just det här radhuset har varit svårsålt, säljaren är redo för en snabb affär.«

Vi kommer överens om att han håller objektet om jag kan ta mig upp till helgen. Snabbt som tusan bokar jag en tågbiljett och några dagar senare möts vi på Snickarvägen. Säljaren fyrar av ett bländade leende medan han öppnar den gamla ytterdörren, där finns spår av decenniernas vinterstormar och starka vårsolar men den ger ett solitt intryck, ingen furu utan snarare ek av den bättre sorten.

När vi stiger in ligger ett lugn i hallen, är svårt att förklara varför men huset ger mig en angenäm känsla, som att här fun-

nits människor som levt enkelt och i harmoni. Hade jag varit antroposof skulle man kunna påstå att det finns en naturlighet eller än mer gränsöverskridande, att det vilar en sorts andlighet härinne. Inga plastmattor eller illa hopsatta åttiotalskök drypande av dubiösa miljögifter. Istället massiva trägolv och platsgjorda snickeriarbeten. Och stället har en sauna, det i sig är nästan tillräckligt för att på studs trycka en fet check i skjortfickan på försäljaren.

Däremot luktar det gammstöt, hela stället stinker av tveksam hygien och bolmande cigarrer. Men det gör ingenting, jag inser ju det medan mäklaren pladdrar på. När han berättar att förra ägarna var ett par från Norrbotten som bodde här under hela sitt långa liv bestämmer jag mig. Jag ber att få gå runt själv en stund och när han försvinner ut på uppfarten går jag runt och klämmer på väggar, sniffar i hörn och försöker föreställa mig ett liv här. Det framstår tydligt, alla tecken talar sitt eget språk, här finns en själ som rimmar väl med min egen bakgrund. Inga krusiduller eller ogenomtänkta renoveringar som förstört det fina hantverket som gjordes av kunnigt folk under en tid då samhället antagligen la stort värde vid ett väl utfört arbete.

När jag kommer ut står mäklaren och trycker mot sin bil. Jag säger att intresse finns men att ett köp givetvis är beroende av vilken summa vi pratar om. Och när han väl presenterar siffran och det inte rör sig om överpris chansar jag och lägger ett bud på studs och överraskande nog accepterar han. Först jobb och nu bostad. Vilket litet svin man ändå är, tänker jag och släcker lampan i nattkupén på tillbakavägen.

*

I mitten av sommaren packar jag de få saker jag äger i en hyrbil och åker norrut. Det känns befriande att lämna Stockholm bakom sig. Jag spelar War on Drugs på hög volym och hojtar med i texterna. Det känns kanske inte som att komma hem, men nästan, det är tillräckligt nära och lagom långt ifrån pol-cirkeln för att en rastlös typ som jag eventuellt ska hitta någon sorts ro.